

Kerkelijke instellingen beschikken over een eeuwenoud patrimonium aan landbouwgronden. Kerkfabrieken die grond verkopen om dringende financiële noden te lenigen,

“Van strijd tot verzoening met natuur”

Er worden opnieuw boerenprotesten verwacht. De discussie over de toekomst van de landbouw is nog lang niet beslecht. Het gaat niet enkel over voedselproductie, maar ook over onze omgang met de natuur, rurale gemeenschappen en verbondenheid. Hoe kijkt de katholieke traditie naar het landbouwvraagstuk?

Toon Lambrechts

Landbouw zit diep verweven in de christelijke traditie en klinkt door in verhalen en praktijken, van de parabel van de zaaier tot het breken van het brood. Het christendom heeft dus wel degelijk een stem als het gaat over landbouw, stelt Johan De Tavernier, emeritus theoloog en ethicus (KU Leuven), die zich boog over bio-ethiek en dierenwelzijn en het boek *Ons dagelijks brood* publiceerde, over voedingsethiek en religie. Om vandaag te begrijpen, kijkt hij ver terug. “Lange tijd stelde landbouw in onze contreien niet veel voor. Maar op een gegeven moment raakte het ontginnen van nieuwe gronden in een stroomversnelling, daarbij aangestuurd door de kloosters. Die beweging steunde op een sterk antropocentrische scheppingstheologie die uitgaat van een dualisme tussen landbouw en natuur. Voedsel produceren is een gevecht tegen de natuur. In Vlaanderen stonden de benedictijnen en norbertijnen daarin centraal. Zij kozen beboste of natte streken om zich te vestigen, met als doel die te ontrukken aan de natuur en ze om te vormen tot landbouwgrond. Zij hadden daarvoor de kennis in huis.”

Rentmeesterschap

De 20ste eeuw bracht fundamentele veranderingen. De landbouw werd gemoderniseerd, wat De Tavernier van dichtbij meemaakte. “Mijn vader was landbouwer en molenaar. Vanaf de jaren 1970 deden pesticiden hun intrede, kunstmest had al eerder een einde gemaakt aan het nutriëntentekort én de circulariteit in de landbouw. Ruilverkavelingen maakten de percelen groter. Prijzen werden steeds meer bepaald door de wereldmarkt. Dat alles maakte dat kleine landschapselementen verdwenen, pesticiden en meststoffen vervuilden, mestoverschotten ontstonden, de biodiversiteit afnam... Kortom, de waslijst aan problemen waarmee we vandaag zitten.” Onze voedselproductie heeft een onhoudbaar grote impact op de gezondheid van de planeet. Om de leefbaarheid te vrijwaren, zijn diepgaande aanpassingen nodig. Maar ook ons denken vraagt verandering, aldus De Tavernier. “In de christelijke traditie stond rentmeesterschap centraal. Dat werd, en wordt, vaak uitgesproken antropocentrisch ingevuld. *Laudato Si'*, de

invloedrijke encycieliek uit 2015 over de zorg om de schepping, is een bijsturing van deze visie. In essentie moeten we de intrinsieke waarde van de natuur erkennen, die voorkomt uit de geschapenheid van de wereld en losstaat van de menselijke waardering. Een boom of dier heeft waarde op zich, net als een ecosysteem, vanwege het feit dat ze geschapen zijn. Die visie ziet mens en natuur niet als tegengesteld. Ook landbouw en natuur zijn geen vijanden van elkaar.”

Medeschepselijkheid

Die bijstelling is noodzakelijk, aldus De Tavernier, want het katholieke denken was sterk mensgericht. “Dat is een sterkte, waar we best trots op mogen zijn. De zorg voor de mens staat centraal. Dat maakt ons voorlopers in de strijd om rechtvaardigheid, die vorm krijgt via een brede waaier sociale organisaties. Ook de Boerenbond heeft wortels in de sociale traditie van de Kerk. Maar die aandacht voor de mens heeft ook een keerzijde. Andere schepsels en ecosystemen blijven te vaak buiten beeld. Daarom wil *Laudato Si'* naast medemenselijkheid, ook aandacht voor medeschepselijkheid.” Meer aandacht voor onze medeschepsels, maar de mens blijft centraal. “We houden ons ver van standpunten waarbij de mens als onbelangrijk of zelfs schadelijk gezien wordt. Sommige ecologische denkers vinden dat de wereld beter af zou zijn met veel minder mensen. Dat is het christendom vreemd. Wat betreft landbouw blijven we verantwoordelijk om voldoende voedsel te produceren. De vraag is hoe dat op een rechtvaardige en milieuvriendelijke manier kan: een groeiende wereldbevolking voeden in een steeds instabieler klimaat. Dat zijn belangrijke uitdagingen voor de wetenschap.”

Rechtvaardigheid

De Tavernier schaaft zich achter de eis van de boeren een eerlijke prijs voor hun producten te krijgen. “De wereldmarkt vormt de prijzen voor landbouwproducten, die vaker niet dan wel de inspanningen van de boeren weerspiegelen. Dat is onrechtvaardig. De vraag naar een eerlijk loon naar werk is sterk aanwezig in het katholieke sociale denken, en dat is voor de boeren niet anders. Hier heeft de consument ook een verantwoordelijkheid. Voor een eerlijk loon en voedsel dat geproduceerd wordt op een manier die de natuur ruimte geeft, moet een eerlijke prijs worden betaald. Op de achtergrond spelen ook andere, verwante maatschappelijke ontwikkelingen. Het verlies van rurale gemeenschappen bijvoorbeeld, wat we best wat meer ter harte mogen nemen. Ook de dissociatie tussen voedselproductie en de consument blijft groeien. Generatie na generatie vermindert de voeling met landbouw en voedselproductie. Het zou bijzonder jammer zijn, mochten ook de ondernemingszin en de verbondenheid van boeren met de natuur en het land verdwijnen. Het familiale aspect van onze landbouw heeft een bijzondere waarde, die de wereldmarkt niet mag laten teloorgaan. De waarde van het land, van de natuur, van voedsel... overstijgt het louter economische.” III

“Voor een eerlijk loon en voedsel dat geproduceerd wordt op een manier die de natuur ruimte geeft, moet een eerlijke prijs worden betaald”, zegt ethicus Johan De Tavernier, die wijst op de verantwoordelijkheid van de consument. © Wikimedia

geven zo een instrument uit handen waarmee ze op agro-ecologisch domein doelstellingen zouden kunnen helpen verwezenlijken die worden behandeld in de encycliek *Laudato Si'*.

Weinig visie op grondpatrimonium kerkfabrieken

De landbouwgronden van kerkfabrieken zijn publieke gronden. Ze maken deel uit van een eeuwenoud patrimonium dat tegen een spectaculair tempo afneemt. Onderzoeker Hans Vandermaelen merkt op dat de eigenaars van publieke gronden doorgaans weinig visie hebben op het eigen patrimonium. Met grote beleidsmatige uitdagingen in het verschiet is een dergelijke visie uiterst urgent.

Ludwig De Vocht

Het aantal landbouwgronden in handen van de kerkfabrieken is om de voormalige Britse premier Winston Churchill – in een totaal andere context – aan te halen “een raadsel verpakt in een mysterie binnen een enigma”. Hans Vandermaelen bevestigt dat er momenteel niemand in Vlaanderen is die een alomvattend beeld heeft van het publiek grondbezit: niet van de gronden in handen van de kerkfabrieken, noch die in het bezit van de OCMW's, de lokale besturen en de provincies, noch die eigendom zijn van de Vlaamse of de Belgische overheid. De onderzoeker van het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) bracht in het kader van zijn doctoraatsonderzoek al wel het publiek grondbezit in Oost-Vlaanderen in kaart. “Begin september zullen we vanuit ILVO de cijfers voor heel Vlaanderen bekendmaken. Op 19 september organiseren we een studiedag voor instellingen die ermee aan de slag willen”, kondigt hij aan. “Een groot percentage van het publiek grondbezit is landbouwgrond. Van al die publieke landbouwgronden is zo goed als alles in gebruik door bestaande landbouwbedrijven. Wat er met die gronden gebeurt, zal ook de toekomst van die landbouwbedrijven beïn-

vloeden”, stipt Vandermaelen aan. De grote uitdagingen waarvoor we staan inzake voedselsoevereiniteit, klimaatverandering, landschapsbeheer, biodiversiteit en water vragen volgens hem dringend om een visie op de toekomst van de publieke landbouwgrond.

Uiteenlopende trends

“Het publiek grondbezit in Oost-Vlaanderen is tussen 2010 en 2020 netto met 11 procent gestegen. Er komt dus veel publiek grondbezit bij. Maar niet alle instellingen hebben hun grondbezit uitgebreid”, weet Vandermaelen. De sterke stijging komt vooral op rekening van de Vlaamse (+ 28,4 procent) en de provinciale overheid (+ 17 procent). De lokale besturen (+ 12,1 procent) zitten bijna op het gemiddelde. “De omvang van het patrimonium van kerkfabrieken is zeer omvangrijk, en dat is nog exclusief het patrimonium van bisdommen, abdijen, kloosters en kerkelijke vzw's. Daar heb ik geen zicht op”, zegt de wetenschappelijk onderzoeker. Het grondbezit van de kerkfabrieken in Oost-Vlaanderen is tussen 2010 en 2020 evenwel gedaald met 9,3 procent en dat van de OCMW's met 17,8 procent, zo blijkt uit het doctoraat van Vandermaelen. ▶

“Wanneer een boer door de verkoop van publieke grond de toegang verliest tot een aanzienlijk deel van zijn areaal, is de kans zeer reëel dat dat bedrijf over de kop gaat”, waarschuwt Hans Vandermaelen. © rr

Expo over historiek Gentse landbouwgronden

Gentse Gronden loopt van 22 maart tot 29 september in het Stadsmuseum Gent. www.stamgent.be/gentsegronden

In het Stadsmuseum Gent (STAM) opent weldra de tentoonstelling *Gentse Gronden*, die focust op de historie van de plattelandgronden die vandaag eigendom zijn van OCMW Gent. Het verhaal daarover begint bij rijke stedelingen, abdijen en hospitalen die vanaf de 13de eeuw eigenaar werden van zulke landbouwgronden. Dat areaal is pas de laatste decennia aanzienlijk geslonken. Volgens Hans Vandermaelen (ILVO) – samen met Esther Beeckaert (STAM) curator van de expo – maken historische landbouwgronden nog deel uit van vele huidige landbouwbedrijven. Zo pachten volgens hem 160 landbouwbedrijven meer dan 10 procent van hun areaal van het OCMW van Gent.

Franse Revolutie

“We hebben ons verdiept in de geschiedenis van die OCMW-gronden. Vóór de Franse Revolutie sluit de geschiedenis van die gronden nauw aan bij de geschiedenis van de kerkfabrieken. Beide soorten gronden waren soms ruimtelijk met elkaar verstrengeld. Voor hospitalen bijvoorbeeld vormden ze eeuwenlang

de basis voor armen- en ziekenzorg, als bron van inkomsten, maar ook van voedsel. Met de Franse Revolutie werden zulke liefdadigheidsinstellingen publieke instellingen: de Godshuizen en de Burelen van Weldadigheid. Veel later werden die omgevormd tot de Commissies van Openbare Onderstand en in de jaren 1970 tot de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn. “De gronden van de Kerk werden met de Franse Revolutie genationaliseerd en sommige gronden werden verkocht. Met het concordaat werd evenwel gepoogd zoveel mogelijk van die gronden in de mate van het mogelijke terug te geven. Het is dus niet zo dat na de Franse Revolutie alles weer van nul af aan moest worden opgebouwd. De kerkfabrieken zijn dan verantwoordelijk geworden voor het beheer van het patrimonium op parochiaal niveau. De geschiedenis verklaart de ruimtelijke relaties tussen de gronden van kerkfabrieken en die van de OCMW's. Die eigendommen bestaan in tegenstelling tot die van andere publieke instellingen voor het overgrote deel uit landbouwgrond”, merkt Vandermaelen op.

DOSSIER
KERK EN LANDBOUW

“Wanneer het eigenaarschap van landbouwgrond verandert, wijzigt vaak het feitelijk gebruik ervan.”

“Bijna 10 procent van het eeuwenoude patrimonium afstoten in tien jaar tijd, dat kan tellen in een historisch perspectief”, oordeelt de ILVO-medewerker, die voor zijn onderzoek een beroep deed op het Kadaster. “De data van het Kadaster zijn evenwel heel ruw. Het thema ‘eigendom’ is behoorlijk ingewikkeld. Er zijn 73 verschillende vormen van eigendomsrecht, zelfs publieke instellingen kunnen verschillende rechten hebben op hetzelfde perceel. De complexiteit die zo ontstaat, is enorm groot. Je moet bijgevolg een methodologie ontwikkelen om tot heldere cijfers en kaarten te komen”, benadrukt Vandermaelen.

Gemakkelijke oplossing

De Oost-Vlaamse kerkfabrieken beschikten volgens hem op 1 januari 2020 nog over 1.706,7 hectare grond, waarvan 81,4 procent of 1.388,8 ha landbouwgrond, die volgens cijfers van de notarisbarometer in 2020 in Oost-Vlaanderen gemiddeld ruim 59.643 euro per ha kostte (zie *Tertio* nr. 1.254 van 21/2). “De verkoop van landbouwgronden diende wellicht om bijvoorbeeld het onderhoud van het verouderd bebouwd kerkelijk patrimonium te betalen. OCMW’s verkopen gronden om investeringen op het eigen grondgebied te kunnen dekken, waaronder dienstencentra, sociale woningen of woon-zorgcentra.” Zulke verkopen zien volgens Vandermaelen zowel de OCMW’s als de kerkfabrieken als de gemakkelijkste oplossing om

dringende eigen financiële noden te lenigen. “Zowel in het geval OCMW’s als van kerkfabrieken gaat het bij de verkoop van gronden om de verkoop van eeuwenoud patrimonium dat in een bepaalde periode bewust werd opgebouwd. De voorlopers van de OCMW’s hebben destijds actief gronden gekocht. Tot de Franse Revolutie spoorde de grondgeschiedenis van kerkfabrieken en OCMW’s nauw samen. Die gronden waren sterk verstrengeld en dat in een context van liefdadigheidswerk, armen- en ziekenzorg met een sterke christelijke invalshoek”, stelt de ILVO-wetenschapper (zie blz. 9).

Wedloop

“De nettocijfers over de evolutie van het publieke grondbezit in Oost-Vlaanderen betekenen niet automatisch dat de Vlaamse overheid de verkochte gronden opkoopt. De verkoop aan private actoren is bij kerkfabrieken veel groter dan bij de OCMW’s. Bij hen gaat circa 30 procent van de verkochte grond terug over in publieke handen en 70 procent naar privé-eigenaars. Bij kerkfabrieken gaat circa 10 procent naar andere publieke instellingen en 90 procent naar privé-eigenaars, zo blijkt uit het doctoraatsonderzoek. “Het bijzondere bij de kerkfabrieken is dat er niet zelden landbouwers in het bestuur ervan actief zijn. Ze zijn dus mogelijk mee betrokken bij de vraag of een deel van het patrimonium verkocht moet worden,” oppert Vandermaelen.

Hans Vandermaelen. © ILVO

Volgens de ILVO-onderzoeker is er inmiddels een enorme wedloop om het eigenaarschap van landbouwgrond. “Publieke instellingen lijken de enige actoren op de grondenmarkt die gronden verkopen. Particulieren en investeerders die het zich kunnen permitteren en die de kans krijgen landbouwgrond te kopen, bieden daar hoge prijzen voor. Vaak wordt door publieke instellingen die landbouwgrond verkopen gesteld dat de bestemming van de verkochte grond niet wijzigt en dat er bijgevolg geen impact is op de landbouw. Uit onderzoek blijkt evenwel dat op het moment dat het eigenaarschap van landbouwgrond verandert heel vaak het feitelijke gebruik ervan ook wijzigt. Kapitaalkrachtige kopers hebben vaak zelf een landbouwnummer en kunnen na verloop van tijd de lopende pacht opzeggen en de gekochte gronden zelf in gebruik nemen. Er zijn ook veel kapitaalkrachtige particulieren die geïnteresseerd zijn om van hoes een mooie woning op het rustige platteland te maken, daarrond wat grond te kopen om daar bijvoorbeeld paarden of alpaca’s op te

Kerkfabrieken beheren landbouwgronden autonoom

Natuurpunt stelt dat het weinig gronden met bestemming landbouwgebied aankoopt van kerkfabrieken. © hv

Kerkfabrieken zijn autonome openbare instellingen met rechtspersoonlijkheid waarvan het statuut geregeld wordt door het Vlaamse erediensdecreet. Ze zijn gescheiden van de canonieke of pastorale werking van een parochie en van het bisdom. Ze beheren zelf hun privaat patrimonium. Daarom hebben de bisdommen geen zicht op de hoeveelheid grond die ze bezitten.

Ludwig De Vocht

Als openbare instelling zijn kerkfabrieken – net zoals gemeenten – bij de uitvoering van hun decreetale opdracht gebonden door de wetgeving. Wat de verpachting van landbouwgronden betreft, gaat het om het recente Vlaamse pachtdecreet. Bij verkoop van landbouwgrond dient evenwel rekening gehouden te worden met de Vlaamse omzendbrief uit 2019 over de transacties van onroerende goederen.

Mededinging en transparantie

Volgens Dirk Van der Straeten, contactpersoon voor kerkfabrieken in het bisdom Antwerpen, moet er eerst een schatting gebeuren door een landmeter-expert of door de Afdeling Vastgoedtransacties van de Vlaamse Overheid. Bij een verkoop is de schattingsprijs gelijk aan de minimumprijs, tenzij het kerkbestuur aan de hand

zetten of er een uitgebreide tuin van te maken. Dat is het verhaal van de zogenaamde ‘verpaarding’ en ‘vertuining’, het niet-agrarische gebruik van landbouwgronden dat in Vlaanderen steeds grotere proporties aanneemt. Daar draagt de verkoop van dat historisch patrimonium zeker toe bij”, oordeelt Vandermaelen.

Nood aan debat

Voor alle kerkelijke eigenaars van landbouwgrond, dus niet alleen voor de kerkfabrieken, is er volgens hem nood aan een debat over de visie op het eigen historisch publiek landbouwpatrimonium. “Is het wenselijk om zomaar gronden te verkopen? Een verkoop heeft immers drastische effecten op de huidige landbouw, op de huidige pachters, maar ook zeker op de toekomstige landbouw. Wanneer een boer door de verkoop van publieke grond de toegang verliest tot een aanzienlijk deel van zijn areaal, is de kans zeer reëel dat dat bedrijf over de kop gaat. Dat heeft ook gevolgen voor het resterende deel van het areaal. Het effect van het grondbeleid van kerkfabrieken en OCMW’s beperkt zich dus niet tot de duizenden hectaren die ze al in eigendom hebben, maar heeft ook invloed op de duizenden hectaren in de rest van het areaal van de landbouwbedrijven die pachters van kerkfabrieken en OCMW’s”, waarschuwt Vandermaelen. “Met de verkoop van landbouwgrond door publieke instellingen verliezen zij de mogelijkheid met die gronden bepaalde ambities of beleidsdoelstellingen

Landbouwgronden in handen van kerkfabrieken maken deel uit van een eeuwenoud patrimonium dat in het verleden bewust werd opgebouwd. © Wikipedia

te realiseren. De encycliek van de paus bukt van de observaties en boodschappen inzake klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en ongelijkheid die de Kerk zou

kunnen motiveren om het eigen patrimonium te koesteren en te benutten”, stelt Vandermaelen vast in een verwijzing naar *Laudato Si'* van paus Franciscus. III

Ecokerk promoot agro-ecologische landbouw

Ecokerk raadt kerkfabrieken aan landbouwgrond te verpachten, bij voorkeur aan boeren die werken volgens agro-ecologische principes. Een pacht is een vaste bron van inkomsten voor de kerkfabriek. Verpachte grond verkopen is niet evident, gezien er volgens de pachtwet aan allerlei juridische voorwaarden voldaan moet worden. Indien een kerkfabriek toch wenst over te gaan tot een verkoop, raadt Ecokerk aan om in de verkoopvoorwaarden op te nemen dat de grond bestemd is (of blijft) voor agro-ecologische landbouw, gezien deze vorm van landbouw in harmonie is met natuurbeheer.

Integrale ecologie

De methodes van de biologische en/of biodynamische landbouw hebben een label, zijn gecertificeerd en volgen

een lastenboek. Deze manier van landbouw sluit het dichtst aan bij de visie van paus Franciscus op integrale ecologie, stelt Cléo Rosseneu, stafmedewerker van Ecokerk. Integrale ecologie is gebaseerd op de gedachte dat ecologische en sociale systemen hand in hand gaan. Klimaat, milieu, economie, samenleving en kwaliteit van leven, alles houdt met elkaar verband en beïnvloedt elkaar, ook intergenerationeel. Sinds 2015 is de encycliek *Laudato Si'* van paus Franciscus de richtinggevende inspiratiebron voor de werking van Ecokerk. De jaarlijkse campagnes, met als focus de kerkelijke Scheppingsperiode (1 september tot 4 oktober) zijn daarop gestoeld. Klimaatrechtvaardigheid en sociale rechtvaardigheid zijn niet los verkrijgbaar: de schreeuw van de aarde en de schreeuw van de armen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.

Fonds

Een andere mogelijkheid naast het opnemen van verkoopvoorwaarden over de bestemming van de grond is volgens Rosseneu de verkoop te sluiten met een fonds dat investeert in landbouwgrond – zoals De Landgenoten – waarbij landbouw en biodiversiteit hand in hand gaan. De bestemming en het gebruik van landbouwgrond doet er dus wel degelijk toe, stelt Rosseneu. Een voedselsysteem gebaseerd op agro-ecologische principes past in bovenstaande visie. Agro-ecologie betekent dat we voedsel produceren, verwerken en consumeren op een manier die echt duurzaam is. Agro-ecologische boeren werken samen met de natuur om het voedsel te produceren. Agro-ecologie biedt een duurzame toekomst voor boeren wereldwijd.

van objectieve redenen kan motiveren waarom daarvan wordt afgeweken. De omzendbrief bepaalt bovendien dat voor onroerende transacties de markt geraadpleegd moet worden, opdat elke mogelijk geïnteresseerde de kans krijgt mee te dingen. Alleen om redenen van algemeen belang kan volgens de omzendbrief worden aanvaard dat de transactie zonder concurrentie verloopt. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) stelt dat een kerkfabriek haar onroerende goederen kan verkopen aan om het even wie, op voorwaarde dat het recht van voorkeur wordt gerespecteerd en dat het onroerend goed eerst wordt aangeboden aan de Vlaamse Grondenbank. Het recht van voorkeur moet daarnaast ook aangeboden worden voor de verkoop van alle onroerende goederen die liggen binnen de zones die de Vlaamse regering, overeenkomstig het decreet betreffende de landinrichting, heeft aangeduid als een zone waarbinnen het recht van voorkeur van toepassing is. In die zones geldt het recht van voorkeur voor alle bestemmingscategorieën.

Recht van voorkeur

De VLM beschikt evenmin als de bisdommen over een overzicht van de onroerende goederen die in eigendom zijn van de kerkfabrieken. De VLM kon daarentegen wel een antwoord geven op de vraag hoeveel hectaren grond sinds 2014 is aangekocht van kerkfabrieken via uitoefening van het recht van voorkeur van de Vlaamse Grondenbank. Volgens de organisatie heeft die sinds

september 2014 tot half februari van dit jaar dat recht uitgeoefend in veertien dossiers aangeboden door een kerkfabriek. “De Vlaamse Grondenbank heeft via deze dossiers 19,01 ha grond verworven. Ongeveer 13,35 ha of 70 procent daarvan is door de Vlaamse Grondenbank aangekocht als ruilgrond. Dat impliceert dat de Vlaamse Grondenbank deze gronden zal aanwenden om een oplossing te bieden aan landbouwers die worden getroffen door een overheidsproject en die hun grondverlies gecompenseerd willen zien met andere grond. Deze gronden zijn vandaag nagenoeg allemaal in landbouwgebruik en zullen op termijn ook in landbouwgebruik blijven”, stelt een VLM-woordvoerder.

Diverse doelen

“De resterende oppervlakte, zo’n 5,66 ha of 30 procent, zal rechtstreeks worden ingeschakeld voor de realisatie van projecten van Vlaamse of lokale overheden. Deze gronden zullen dan worden ingericht na overdracht aan de partner op wiens advies de grond is aangekocht. Deze projecten kunnen diverse doelen dienen, zoals waterbuffering, bebossing of het versterken van de open ruimte in het kader van landinrichting. Voor zover er sprake van was bij de aankoop, zullen deze gronden op termijn dan ook uit landbouwgebruik gaan. Deze gronden blijven geen eigendom van de Vlaamse Grondenbank, maar worden finaal overgedragen aan de partner op wiens advies de grond is aangekocht.”

Natuurpunt

Een potentiële koper van gronden in het bezit van kerkfabrieken is Natuurpunt. Begin februari lanceerde CD&V-voorzitter Sammy Mahdi het voorstel dat de VLM noch het Agentschap Natuur en Bos (ANB) noch organisaties als Natuurpunt nog landbouwgrond zouden kunnen kopen. In 2022 kocht ANB 1.460 hectare grond, waarvan 470 hectare landbouwgrond. Volgens de woordvoerder van ANB werd 12,5 hectare gekocht van kerkfabrieken, waarvan 8,5 hectare gelegen was in agrarisch gebied. Natuurpunt heeft naar eigen zeggen al meermaals gronden uit de hand gekocht van kerkfabrieken, maar in de meeste gevallen is de bestemming van deze gronden natuur of bosgebied. Natuurpunt wijst erop dat landbouwgronden in eigendom van de kerkfabrieken omzeggens allemaal verpacht zijn aan landbouwers, “die dikwijls deel uitmaken van het bestuur van kerkfabrieken”. Natuurpunt koopt volgens de organisatie geen verpachte grond, omdat daarop geen natuurdoelen gerealiseerd kunnen worden. Aankoopsubsidies kunnen bovendien niet worden verkregen voor gronden in actief landbouwgebruik in het Herbevestigd agrarisch gebied (HAG). Natuurpunt koopt enkel aan in functie van het algemeen nut, een voorwaarde om aankoopsubsidies te kunnen verkrijgen. “Het besluit is dat Natuurpunt weinig gronden met bestemming landbouwgebied aankoopt van kerkfabrieken”, zo stelt de persverantwoordelijke. III

“Kerkfabrieken moeten het recht van voorkeur respecteren.”